

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیه السلام

www.ghaemiyeh.com
www.ghaemiyeh.org
www.ghaemiyeh.net
www.ghaemiyeh.ir

متن بیانات

حضرت آیت الله العظمی مکارم شیرازی (مد ظله العالی)

و قطعنامه باستانی

کتابخانه
جمهوری اسلامی ایران
موسسه تخصصی پژوهش و نشر
موسسه تخصصی پژوهش و نشر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

متن بیانات حضرت آیت الله العظمی مکارم شیرازی در کنگره جهانی جریان های افراطی و تکفیری از دیدگاه علمای اسلام

نویسنده:

مهدی فرمانیان

ناشر چاپی:

دار الاعلام لمدرسه اهل البيت عليهم السلام

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۶	متن بیانات حضرت آیت الله العظمی مکارم شیرازی در کنگره جهانی جریان های افراطی و تکفیری از دیدگاه علمای اسلام
۶	مشخصات کتاب
۶	اشاره
۸	فهرست مطالب
۱۲	پیش گفتار
۲۰	پدیده تکفیر و مسئولیت علمای دین
۳۰	۱. استبداد به رأی و انحصارطلبی در فهم معانی کتاب و سنت
۳۲	۲. برخورد گزینشی با آیات قرآن
۳۴	۳. اشتباه بزرگ در تفسیر شرک و ایمان
۴۲	بیانیه پایانی کنگره جهانی «جریان های افراطی و تکفیری از دیدگاه علمای اسلام»
۵۴	درباره مرکز

متن بیانات حضرت آیت الله العظمی مکارم شیرازی در کنگره جهانی جریان های افراطی و تکفیری از دیدگاه علمای

اسلام

مشخصات کتاب

سرشناسه : کنگره جهانی جریان های افراطی و تکفیری از دیدگاه علمای اسلام (نخستین: 1393 : قم)

عنوان و نام پدیدآور : متن بیانات حضرت آیت الله العظمی مکارم شیرازی در کنگره جهانی جریان های افراطی و تکفیری از دیدگاه علمای اسلام [کتاب] / تهیه کننده کنگره جهانی «جریان های افراطی و تکفیری از دیدگاه علمای اسلام»؛ به کوشش مهدی فرمانیان.

مشخصات نشر : قم: موسسه دار الاعلام لمدرسه اهل البيت (ع)، 1393.

مشخصات ظاهری : 48ص.

شابک : 120000 ریال 9789645331991

یادداشت : پشت جلد به انگلیسی: .. The abstracts of the world congress on extremist...

یادداشت : کتابنامه به صورت زیرنویس.

موضوع : تکفیر (فقه) -- مقاله ها و خطابه ها

موضوع : تکفیر -- کشور های اسلامی -- مقاله ها و خطابه ها

موضوع : سلفیه -- عقاید -- مقاله ها و خطابه ها

موضوع : وهابیه -- عقاید -- مقاله ها و خطابه ها

موضوع : تروریسم -- کشورهای اسلامی -- مقاله ها و خطابه ها

شناسه افزوده : موسسه دار الاعلام لمدرسه اهل البيت عليهم السلام

رده بندی کنگره : 1393 9/ک/BP225/3

رده بندی دیویی : 297/464

شماره کتابشناسی ملی : 3682729

ص: 1

اشاره

راهی که پیموده شد و راهی که در پیش داریم / 5

پیش گفتار. 7

متن سخنرانی حضرت آیت الله العظمی مکارم شیرازی / 13

پدیده تکفیر و مسئولیت علمای دین. 15

1. استبداد به رأی و انحصارطلبی در فهم معانی کتاب و سنت.. 25

2. برخورد گزینشی با آیات قرآن. 27

3. اشتباه بزرگ در تفسیر شرك و ایمان. 29

بیانیه پایانی کنگره / 37

ص: 3

راهی که پیموده شد و راهی که در پیش داریم

ص: 5

بحمدالله کنگره جهانی «جریان‌های افراطی و تکفیری از دیدگاه علمای اسلام» با موفقیت کامل بدون هیچ‌گونه حاشیه‌ای به پایان رسید و آثار خوب و ارزنده‌ای از خود به یادگار گذاشت.

این کنگره که به ابتکار و همت مرجع دینی حضرت آیت‌الله العظمی مکارم شیرازی (مدظله‌العالی) تشکیل و با همکاری جمعی از بزرگان و علما و فضلاء و نهادهای مختلف به ثمر نشست، بیش از آن‌چه انتظار می‌رفت برکاتی داشت که ذیلاً به قسمتی از آن اشاره می‌شود.

1. این کنگره نمودار روشنی از وحدت مذاهب اسلامی بود، شیعه و اهل سنت و زیدیه در کنار هم مشکل بزرگ تکفیری‌ها را

بررسی کردند و ریشه های آن را روشن ساختند و راهکارهایی برای دفع آن اندیشیدند.

2. این کنگره که اجماعی از مفتیان و علمای اسلام در آن بود به جهانیان ثابت کرد که افکار و اعتقادات تکفیریان نسبتی با اسلام ندارد، اسلام دین رحمت و محبت است نه دین خشونت و ترور و خونریزی و غضب اموال و هتك نوامیس تا دشمنان اسلام از این گروه منحرف که در دامان خودشان پرورش یافته استفاده نکنند و به اسلام ستیزی دامن نزنند و مودیانه گروه تکفیری داعش را «حکومت اسلامی داعش» ننامند.

3. این کنگره سرچشمه تشکیل کنگره های مشابه در کشورهای دیگر اسلامی شد و اجماع علمای اسلام در زمینه محکوم ساختن و مردود شناختن تکفیری ها را محکم تر کرد.

4. این کنگره تأثیر مثبتی در تقویت روحیه مبارزین و جنگجویان اسلام در میدان نبرد در برابر گروه های تکفیری وداعش و تضعیف روحیه این گروه داشت که اخبارش منتشر شده است.

ص: 8

5. این کنگره و کنگره های مشابهی که بعداً تشکیل شد نشان داد کسانی که در خط مقدم مبارزه با گروه های تکفیری قرار دارند علمای مذاهب مختلف اسلامی هستند نه دروغگویان و ریاکاران غربی که مدعی تشکیل ائتلاف بر ضد آنها هستند، و مدارك معتبری در دست است که نشان می دهد بعضی از آنها در پشت صحنه به تکفیری ها کمک می کنند.

6. این کنگره ادعای واهی نسبت دادن حمایت از تروریسم را به گروهی از علمای اسلام یا سیاستمداران کشور ما کاملاً بی رنگ کرد و دروغ آنها را آشکار و آنها را رسوا ساخت و نشان داد ما هستیم که با تروریسم مبارزه می کنیم نه آنها و آثار مثبت دیگر... .

***

این خبر مسرت بخش را نیز به اطلاع همه خوانندگان عزیز می رسانیم که بنا به دستور این «مرجع آگاه دینی» در آینده نزدیکی دبیرخانه دائمی برای این کنگره تشکیل خواهد شد که حلقه اتصالی در میان علمای اسلام در زمینه خطر تکفیری ها

ص: 9

و وسیله مبادله اطلاعات و تجربیات در میان آنها باشد و از اندیشمندان و علمای اسلام و فضیلتی حوزه علمیه می خواهیم اگر پیشنهادی برای دبیرخانه دائمی دارند برای ما ارسال دارند.

***

اما کتابی که در اختیار شماست شامل «افتتاحیه» و «اختتامیه» این کنگره است.

افتتاحیه سخنرانی مرجع عالیقدر حضرت آیت الله العظمی مکارم شیرازی (مدظله العالی) است که ریشه های افکار تکفیری و راه های برون رفت از آن به صورت علمی و منطقی با بیانی سلیس و روان مورد توجه قرار گرفته است.

و «اختتامیه» قطعنامه کنگره است که در آن روی چهارده موضوع مهم توافق شده است، موضوعاتی که مربوط به وحدت مسلمین و معیار کفر و ایمان و ریشه اشتباهات تکفیری ها و توجه جهان اسلام به برچیدن بساط این فتنه خطرناک می باشد.

امیدواریم همه عزیزانی که در این کنگره شرکت کردند اعم از شیعه امامیه و اهل سنت و زیدی ها نسبت به تمام این چهارده بند

ص: 10

وفادار باشند و بتوانیم با وحدت کلمه خطر بزرگی که جهان اسلام بلکه بشریت را تهدید می کند مقابله کنیم.

با تشکر وافر از همه میهمانانی که از خارج و داخل دعوت ما را پذیرفتند و در آن شرکت کردند.

اللهم انصرنا نصرنا عزيز وافتح لنا فتحا قريبا واجعل لنا من لدنك سلطانا نصيرا.

دفتر کنگره

جریان های افراطی و تکفیری از دیدگاه علمای اسلام

قم - مدرسه امام موسی کاظم علیه السلام

ص: 11

متن سخنرانی

حضرت آیت الله العظمی مکارم شیرازی (مدظله العالی)

در کنگره جهانی جریان های افراطی و تکفیری

از دیدگاه علمای اسلام

ص: 13

در برابر آن

قبل از هر چیز مقدم شما علمای بزرگ اسلام را که از مناطق مختلف جهان و داخل کشور دعوت ما را پذیرفته اید و در این کنگره عظیم دینی شرکت کرده اید گرامی می دارم و مطمئن هستم که تلاش های شما عزیزان درباره اهداف این کنگره از آلام ورنج های مسلمین جهان می کاهد و مسلمانان جهان را از عمق خطرات تکفیری ها آگاه می سازد.

اینجانب به سهم خود از شما بزرگان دین صمیمانه تشکر می کنم که کنگره ما را با حضور خود رونق بخشیدید و به اهداف مهمش نزدیک ساختید.

ص: 15

ما سه هدف مهم از این کنگره داریم:

اول اینکه به دنیا ثابت کنیم آنچه گروه های تکفیری انجام می دهند به تصدیق علمای اسلام ارتباطی به اسلام ندارد و نباید آن را بهانه ای برای اثبات وجود خشونت در اسلام بشمارند، اسلام دین رحمت و رأفت و محبت و همزیستی با همه گروه هایی است که از در مسالمت درآیند.

دیگر این که به بعضی از جوانان ساده لوح و فریب خورده که به گروه های تکفیری پیوسته اند به گمان این که راه خدا را می پیمایند و رضایت او را می طلبند ثابت کنیم که این راه به سوی دوزخ می رود و خدا از آن آگاه است، جان خود را در این راه از دست ندهند و با تکفیری ها همکاری نکنند.

سوم این که راه کارهایی برای مقابله با این خطر مهم بیندیشند و مسلمین را از وظائفشان در این باره آگاه سازند.

در ضمن با صراحت عرض می کنم ما سه اصل را در کنگره رعایت می کنیم: اول این که کنگره ما از مسائل سیاسی برکنار است و صرفاً ناظر به مسائل فقهی و علمی اسلام درباره

ص: 16

افراط‌گرایی هاست، دوم این که هیچ‌گونه بحثی درباره اختلافات مذهبی نباید مطرح شود بلکه باید همه دست به دست هم دهیم و درباره خطر افراط‌گری و تکفیر بیندیشیم.

سوم این که به مقدسات تمام مذاهب اعم از شیعه و اهل سنت احترام می‌گذاریم و اهانتی را روا نمی‌داریم.

***

با این اشاره به اصل مطلب باز می‌گردم.

اخیراً موج عظیمی از خشونت‌های بی‌سابقه در جهان اسلام پیدا شده و سبب بروز جنگ‌های خونین و ریختن خون بی‌گناهان و تخریب شهرهای آباد مسلمین و زیرساخت‌های پرقیمت اجتماعی و تخریب آثار اسلامی اعم از مساجد و قبور بزرگان دین و آواره شدن هزاران هزار خانواده مسلمان و پناه بردن کودکان و زنان و مردان آنها به بیابان‌ها و هتک حرمت نوامیس مسلمین و حتی غیرمسلمانانی که در کنار مسلمین به صورت مسالمت‌آمیز زندگی می‌کنند شده است و به فرموده قرآن: {وَإِذَا تَوَلَّى سَعَىٰ فِي

ص: 17

الأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْفُسَادَ {1} و از همه بدتر این که بهانه ای به دست دشمنان قسم خورده اسلام داده که اسلام را دین خشونت و توحش بنامند.

لذا مخالفان اسلام اصرار دارند گروه منحرف داعش را که قطعاً يك گروه تروریستی و یاغی است به عنوان دولت اسلامی داعش مطرح کنند در حالی که آنها نه دولت هستند و نه جنبه اسلامی دارند این اسم را خودشان به دروغ بر خودشان نهادند ولی دشمنان اسلام برای ضربه زدن به اسلام اصرار به تکرار آن دارند.

به یقین همه علمای اسلام در برابر این موج خشونت مسئولیت الهی دارند و قابل توجه این که از بین بردن این موج تنها از طرق نظامی و سیاسی ممکن نیست بلکه باید ریشه های اعتقادی آن که سبب فریب جمعی از جوانان و پیوستن به آنها شده از سوی علمای محترم اسلام خشکانیده شود.

ص: 18

همه ما می دانیم پیغمبر گرامی اسلام! از میان جامعه جاهلی مملو از خشونت برخاست، جامعه ای که آتش جنگ و غارت گری در میانشان هرگز خاموش نمی شد.

دختران را به خاطر ننگ، زنده به گور می کردند و پسران را از ترس املاق و فقر به دست خود می کشتند و گاه برای تقرب به بت ها از روی سفاهت {قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ قَتَلُوا أَوْلَادَهُمْ سَفَهًا بِغَيْرِ عِلْمٍ وَحَرَّمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللَّهُ افْتِرَاءً عَلَى اللَّهِ قَدْ ضَلُّوا وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ}. (1)

آری آنها که فرزندان خود را در برابر بت ها و یا به خاطر ترس از فقر می کشتند همه در «ضلال مبین» بودند.

امیر مؤمنان علی علیه السلام ترسیم گویایی از وضع عرب جاهلی کرده و می گوید:

«إِنَّ اللَّهَ بَعَثَ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ نَذِيرًا لِلْعَالَمِينَ، وَأَمِينًا عَلَى التَّنْزِيلِ، وَأَنْتُمْ مَعْشَرَ الْعَرَبِ عَلَى شَرِّ دِينٍ، وَفِي شَرِّ دَارٍ، مُنِيخُونَ بَيْنَ حِجَاةٍ خُشْنٍ، وَحَيَاتٍ

ص: 19

صُمَّ، تَشْرَبُونَ الْكَدِيرَ، وَتَأْكُلُونَ الْجَشِيبَ، وَتَسْتَفِيكُونَ دِمَاءَكُمْ، وَتَقْطَعُونَ أَرْحَامَكُمْ. الْأَصْنَامُ فِيكُمْ مَنصُوبَةٌ وَالْأَتَامُ بِكُمْ مَعْصُوبَةٌ؛ خداوند پیغمبر را به رسالت مبعوث ساخت، که جهانیان را بیم دهد، و امین آیات وی باشد، در حالی که شما ملت عرب بدترین دین و آیین را داشتید، و در بدترین سرزمین ها زندگی می نمودید، در میان سنگ های خشن و مارهایی که فاقد شنوایی بودند (و به همین جهت از هیچ چیز نمی ترسیدند!) آب های آلوده را می نوشیدید، و غذاهای ناگوار را می خوردید، خون یکدیگر را می ریختید، و پیوند خویشاوندی را قطع می نمودید، بت ها در میان شما برپا بود (و پرستش بت شیوه و آیین شما) و گناهان سراسر وجود شما را فرا گرفته بود.

آری پیغمبر گرامی اسلام| به عنوان رحمة للعالمین در چنین جامعه ای ظاهر شد و آنها را از لب پر نگاه آتش {شَفَا حُفْرَةَ مِنَ النَّارِ} (1) رهایی بخشید و قرآنی که بر قلب پاک او نازل شده بود

ص: 20

و اکنون بدون هیچ گونه تغییر و تحریف در دست ماست به عنوان «نور مبین» فراراه جامعه جاهلی قرار داد و آنها را از «ظلمات» به سوی «نور» و از بیراهه به سوی «سبل السلام» دعوت کرد و در نتیجه (اصبحوا بنعمته اخوانا).

قرآن حتی درباره غیر مسلمانان که هیچ يك از احكام اسلام را قبول نكرده بودند ولی با مسلمین سر جنگ نداشتند فرمود: {لَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِّنْ دِيَارِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ} (1).

سپس با استفاده از واژه «إِنَّمَا» که از ادات حصر است می فرماید: {إِنَّمَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَأَخْرَجُوكُمْ مِّنْ دِيَارِكُمْ وَظَاهَرُوا عَلَىٰ إِخْرَاجِكُمْ أَنْ تَوَلَّوهُمْ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ} (2). و راه زندگی مسالمت آمیز با مسلمانان و غیر مسلمانان را به آنها نشان داد.

ص: 21

1- . ممتحنه/8.

2- . ممتحنه/9.

و به دنبال این پیام های صریح عرب و عجم احمر و اسود همگی به مصداق {يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا} در این آیین پاک وارد شدند و با الهام از دستور {إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ} احساس برادری داشته و دارند.

***

ناگهان مشاهده کردیم که در عصر ما به وسیله گروهی، دوران جاهلیت جدیدی به نام دوران خونریزی تکفیری ها آغاز شد و به هلاک کردن «حرث» و «نسل» و «فساد در ارض» پرداختند و همه کس غیر خودشان را کافر حربی یا مرتد و مستحق قتل و غارت اموال و اسارت زنان شمردند و سرانجام دست به جنایاتی زدند که حتی عرب جاهلی فکرش به آن نرسیده بود و از همه بدتر این که بر این «جاهلیت شوم و سیاه» نام اسلام نهادند و در راه ریختن آبروی اسلام و مسلمانان آنچه توانستند تلاش کردند.

آنها معتقدند که معنی شرك و ایمان را فقط خودشان می فهمند مفهوم بدعت و سنت فقط نزد خودشان است، فهم آیات قرآن در

ص: 22

اختیار آنها می باشد و دیگران نباید در آن چه آنها می گویند تردید کنند و یا اظهار نظری بر خلاف آن نمایند و الا محکوم به قتل و غارت اموال و اسارت زنان خواهند شد.

آنها معتقدند تمام علمای اسلام در گذشته و حال خطاکار بوده اند به عنوان مثال چرا اجازه داده اند قبر مبارک پیغمبر را در داخل مسجد نبوی باشد در حالی که این کار حرام بوده و باید سرانجام این قبر به خارج از مسجد برده شود و سیره علمای اسلام را در هزار سال و بیشتر تخطئه کرده، حتی آیه شریفه قرآن که درباره اصحاب کهف می گوید { قَالَ

الَّذِينَ غَلَبُوا عَلَىٰ أَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِم مَّسْجِدًا } (1) را تحریف معنوی می کنند.

اکنون ببینیم سرچشمه اصلی این انحراف خطرناک کجاست؟ اموری است که بخشی از آن را ذیلاً به عرض شما عزیزان می رسانم. (مجدداً تأکید می کنم که مخاطبین ما در این گفتار فقط افراطیون هستند آن هم با روش قرآنی { ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ

ص: 23

بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ {1} و خوشبختانه اخیراً مشاهده می شود در میان طرفداران عقیده سلفی گری تعدیل هایی صورت گرفته و عده زیادی از آنها اعمال خشونت آمیز «افراطیون» را محکوم می کنند از جمله مفتی بزرگ عربستان سعودی دو فتوای بسیار قابل توجه صادر کرده است. در فتوای اول می گوید: «بدون شك کسانی که دست به این اعمال خشونت بار می زنند از اسلام بیگانه اند» و حتی تصریح می کند «آنها اهل جهنم می باشند» و در فتوای دوم اعمال کسانی را که حمله به عزاداری شیعیان در احسا کرده اند، به شدت محکوم می کند و می گوید باید آنها را مجازات کنند، این گونه فتاوا جای تشکر دارد و امید است طلیعه ای برای اجماع علمای اسلام بر ضد تکفیری ها شود.

حتی ما باید غیر مسلمانان را که از در مسالمت با مسلمین درآمده اند از شر افراطی ها حفظ کنیم.

ص: 24

به همین دلیل ما حمله تکفیری ها را به غیر مسلمانان که دشمنی با ما ندارند و دشمنان ما را نیز یاری نمی دهند جداً محکوم می کنیم.

چندی قبل پاپ گفته بود مراجع اسلام باید از مسیحیان در برابر حمله داعش نیز دفاع کنند، من نامه ای به ایشان نوشتم که ما آنها را محکوم می کنیم شما هم تنها حمله به آنها را محکوم نکنید و از مسلمین نیز دفاع کنید. اخیراً پاسخ نامه ایشان به ما رسید که از این موضع گیری تقدیر کرده و قول دادند آنها هم حمله به مسلمین و غیر مسلمین را محکوم کنند.

اکنون به اصل مطلب درباره ریشه های خطرناک تکفیر باز می گردم.

1. استبداد به رأی و انحصارطلبی در فهم معانی کتاب و سنت

به تعبیر دیگر آنها عملاً فهم معانی کتاب و سنت را منحصر به

ص: 25

خودشان می دانند و می گویند: معنی شرك و ایمان این است که ما می گوئیم و همه مسلمین باید آن را بپذیرند و هر کس آن را نپذیرفت از دم تیغ می گذرانیم.

هرگاه گفته شود تفسیر شما برای شرك و ایمان از نظر علمای بزرگ اسلام صحیح نیست مجامع علمی و دانشمندی که از شما به کتاب و سنت عالم تر و آگاه ترند این تفسیرها را غلط و نادرست می دانند، آنها می گویند مطلب همین است که ما می گوئیم، تمام علمای اسلام که جز این فکر می کنند خطا کارند و حتی کسانی که در گذشته در طول بیش از هزار سال غیر از این گفته اند خطا کار بوده اند.

این استبداد به رأی که به مقتضای حدیث معروف امیر مؤمنان علی علیه السلام «من استبد برأیه هلك» یکی از ریشه های اصلی اعمال خلاف آنها و واقعاً مایه هلاکت است اگر به آیه شریفه {فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ} (1) عمل می کردند یا لا اقل با

ص: 26

الهام از آیه شریفه {أَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ} (1) با علمای بزرگ و حوزه های علمیه بلاد مختلف به شور می پرداختند از این راه خطا رهایی می یافتند و به سوی «صراط مستقیم» و «سبیل السلام» هدایت می شدند.

این انحصارطلبی و استبداد به رأی عواقب شومی برای آنها فراهم ساخته که امروز نتیجه آن را در همه جا مشاهده می کنیم که مسلمانان را اعم از شیعه و سنی و همچنین پیروان مذاهب دیگر را که در پناه اسلام زندگی می کنند تکفیر کرده و گروه گروه را به بدترین وجهی به قتل میرسانند.

2. برخورد گزینشی با آیات قرآن

نکته دیگری که سرچشمه این همه مشکلات شده و برای دنیای اسلام مصائب بی نظیری به وجود آورده برخورد گزینشی نسبت به آیات قرآن است. یعنی آنها معمولاً چند آیه را که موافق

ص: 27

افکارشان است، انتخاب کرده و آیاتی را که مخالف آن باشد، نادیده گرفته و از کنار آن می گذرند.

به عنوان مثال در مسأله نفی علم غیب می گویند قرآن از لسان پیغمبر اکرم^ا فرموده: {قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ وَلَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ الْغَيْبَ لَأَسْتَكْتَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ}. (1)

ولی این جمله از آیه الکرسی را که می گوید: {وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ} (2) (برادران عزیز توجه دارند استثنای از نفی معنی آن اثبات است) و یا در آیه 49 سوره آل عمران از قول حضرت مسیح علیه السلام می خوانیم: {وَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا تَأْكُلُونَ وَمَا تَدَّخِرُونَ فِي بُيُوتِكُمْ} و همچنین در آیه شریفه 27 سوره جن می فرماید: {عَالِمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلَى غَيْبِهِ أَحَدًا إِلَّا مَنْ ارْتَضَى مِنْ رَّسُولٍ} همه را کنار می گذارند.

این گونه رفتار با آیات قرآن که بخشی را بپذیرند و بخشی را

ص: 28

1- . اعراف/188.

2- . بقره/255.

نپذیرند و آنچه را می خواهند و مطابق میلشان است مدرک کارهای خود قرار دهند مصیبت بزرگی است. همه قرآن از سوی خداست. ما باید تابع همه قرآن باشیم نه آیاتی که مطابق فکر ماست و خدای نکرده مصداق {تُؤْمِنُ بَعْضٌ وَنُكْفِرُ بَعْضٌ} (1) باشیم.

3. اشتباه بزرگ در تفسیر شرك و ایمان

آنها طبق همان روش برخورد گزینشی با آیات قرآن به چند آیه زیر برای توجیه افکار خود در تکفیر مسلمین تمسک جسته اند:

1. {وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا} (2).

2. {وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ} (3).

ص: 29

1- . نساء/150.

2- . جن/18.

3- . غافر/60.

و نتیجه می گیرند هر کسی غیر خدا را بخواند «یا رسول الله» و «یا علی» بگوید و شفاعت بطلبد، مشرک و مهدورالدم است و تفاوتی بین مشرکان جاهلیت که بت ها را شفیع خود قرار می دادند و کسانی که به هنگام توسل اولیاءالله را شفیع درگاه خدا قرار می دهند، نیست، بلکه این مشرکان از مشرکان عصر جاهلیت بدترند.

با این که مسأله شرك و ایمان از دیدگاه آیات قرآن کاملاً روشن است.

مشرک کسی است که برای خدا هم‌تا و هم‌تراز قرار دهد همان گونه که در مفهوم «شريك» آمده است، کسانی را که هم طراز یکدیگرند شريك می شمردند. واژه «مع» در آیه شریفه {فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا} کاملاً همین معنا را تداعی می کند.

در شش آیه از آیات قرآن از قراردادن «انداد» برای خدا نهی

ص: 30

شده و می دانیم «انداد» جمع «ند» به معنی «مثل» است بلکه طبق آنچه در حاشیه قاموس المحيط فیروزآبادی آمده «ند» به هر مثلی گفته نمی شود بلکه معنی خاصی دارد که «همانندی در جوهر و ذات» است.

در سوره اخلاص نیز از واژه «کفو» استفاده شده {وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ} که آن هم به معنی مثل و مانند است. قرآن مجید از زبان کفار نقل می کند که در آخرت می گویند: {إِذْ نُسَوِّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ}. (1)

آیا هیچ کس از مسلمانان اولیاءالله را مثل خداوند و شریک و هم طراز او یا کفو و مانند او در جوهر ذات می داند. همه می گویند اولیاءالله هر کاری کنند باذن الله است همچون فرشتگان فرمانبردار حقند {لَا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهٖ يَعْمَلُونَ}. (2)

هنگامی که می بینیم قرآن با صراحت پنج معجزه را به

ص: 31

1- . شعراء/98.

2- . انبیاء/27.

حضرت مسیح علیه السلام نسبت می دهد: درمان «اکمخ» و «ابرص» و «احیای مردگان» و «ساختن چیزی شبیه پرند و دمیدن در آن و همزمان با دمیدن تبدیل به پرند زنده ای شدن» و «خبر دادن از امور غیبی»، گرچه حضرت مسیح علیه السلام این اعمال را به خودش نسبت می دهد ولی می گوید باذن الله انجام می دهد یعنی صاحب اراده اصلی آن خداوند متعال است.

بدیهی است کسانی که این ادعا را از حضرت مسیح علیه السلام شنیده اند لابد درخواست انجام آن را کرده اند که نمونه هایی را نشان داده، آیا این ها کافر شده اند؟ آیا مسیح علیه السلام به خاطر گفتن این سخنان و یا کسانی که به او پناه بردند مهدورالدم و کافر شدند و باید از دم تیغ می گذشتند. شاید اگر تکفیری ها در آن زمان بودند همین کار را می کردند.

ما معتقدیم تعبیر باذن الله تأکید واضحی بر توحید است چرا که می گوید تأثیر شفاعت، توسل، دعا و مانند آن همه را به اذن خدا می دانیم و این تأکید صریح توحید است. آری اگر آنها را مستقل در تأثیر و همردیف خداوند بدانیم، کفر است.

و از آن عجیب تر مقایسه کردن اولیاءالله با بت های از سنگ و چوب فاقد شعور و فهم (ولا تضرّ و لا تنفع) است.

آیا بت های جاهلی می توانستند از ذات پاک پروردگار چیزی بخواهند و یا باذن الله حل مشکلی را انجام دهند، این چه مقایسه نادرستی است؟

و از همه نادرست تر آن که حیات برزخی اولیاءالله را منکر شویم، در حالی که شهیدان عادی طبق صریح قرآن حیات جاویدان دارند، آیا مقام پیامبر خدا! از یک شهید عادی پایین تر است؟ پس چرا در نمازهای خود بر او سلام می فرستیم؟ آیا نعوذبالله او بعد از رحلت از دنیا به منزله سنگ و چوب است و ما به سنگ و چوب سلام می کنیم.

متأسفانه بعضی می خواهند توحید را درست کنند نبوت را خراب می کنند و بعضی در نبوت آنچنان غلو می کنند که توحید زیر سؤال می رود، همه این ها به عقیده ما اشتباه است.

با کمال تأسف آنها اطلاع کمی از کتاب و سنت دارند و

ص: 33

در محضر علمای بزرگ اسلام زانو نزده و کسب فیض نکرده اند و بر اثر معلومات پایین آیات قرآن و سنت نبوی را نادرست تفسیر می کنند، این رشته سر دراز دارد که بر شما عزیزان پوشیده نیست.

***

از حضور همه برادران عزیز و روحانیین محترم از همه مذاهب جداً عذرخواهی می کنم اما تقاضای مهمی که در پایان عرایضم دارم این است که ما نباید در این کنگره و سایر کنگره ها تنها به بیان دردها پردازیم بلکه لازم است در کنار بیان دردها به فکر راه های درمان باشیم، چه کنیم که این افکار انحرافی افراطی که سرچشمه این همه گناه و جنایت شده و چهره اسلام را نزد جهانیان زشت و بدنما کرده آن هم در زمانی که دنیا آماده پذیرش اسلام است، از میان مسلمانان برچیده شود و اهل قبله و کسانی که معتقد به شهادتین، شهادت به وحدانیت حق و شهادت به نبوت پیامبر

ص: 34

اسلام! هستند در کنار هم زندگی کنند و دست اتحاد به یکدیگر بدهند. به یقین در این صورت هیچ بیگانه ای نمی تواند بر آنها مسلط شود.

جالب این است که قرآن مجید در سوره یس درباره رسولان انطاکیه می گوید: {فَعَزَّزْنَا بِثَالِثٍ} آن دو نفر را به فرد سومی عزت بخشیدیم، جایی که اضافه يك نفر به دو نفر باعث عزت و قدرت شود اگر همه مسلمانان دست به دست هم بدهند چه خواهد شد؟ فراموش نکنیم قرآن مجید یکی از شعب شرك را دامن زدن به اختلافات می شمرد {وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا}. (1)

من پیشنهاد می کنم برای مقابله فکری و فرهنگی با جریان های تکفیری دبیرخانه دائمی در یکی از شهرهای مهم جهان اسلام تشکیل شود و نمایندگان مؤسسات بزرگ علمی

ص: 35

1- . روم/32.

اسلامی در آن عضو باشند و برای راهکارهای ریشه کن کردن افکار افراطی گرای ریزنی کنند.

مطمئن هستم شما علمای بزرگ اسلام در این زمینه سکوت نمی کنید و وظیفه دینی و انسانی خود را انجام می دهید. خداوند یار و نگهدارتان باد.

و در پایان همه می گوئیم { رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ } (1).

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

ص: 36

{ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَافَّةً وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ }

الحمد لله رب العالمين و صلى الله على سيدنا محمد و آله الطيبين و صحبه المنتجبين و من تبعهم باحسان الى يوم الدين

در شرایط کنونی جهان که امت اسلامی باید جایگاه شایسته خود را در عرصه بین الملل بیابد، متأسفانه جهان اسلام یکی از تلخ ترین و دشوارترین دوره های خود را می گذراند.

جریان های افراطی و تکفیری با اقدامات خود، موجب تفرقه مسلمین، انحراف نگاه از مسایل اصلی جهان اسلام، تقویت جبهه دشمن و تداوم سلطه و غارت منابع و ثروت کشورهای اسلامی شده اند و خون و مال و عرض مسلمین و بی گناهان را

ص: 39

مباح دانسته، با خشونت و قساوت تمام، آنان را قربانی اندیشه های انحرافی و اعمال جنایتکارانه خود می کنند.

در چنین شرایطی، با ایمان به جامعیت دین اسلام به عنوان رسالتی جهانی، جاودانی و تمدن ساز، رسالت علمای بزرگ دین اقتضا دارد که ضمن افشای ماهیت این جریانات و تبیین انحرافات آنها، معارف و آموزه های اصیل اسلامی را به جهانیان معرفی و به فرموده پیامبر اکرم که اذا ظهرت البدع فلولعالم ان يظهر علمه و اذا كنتم فعلیه لعنة الله، نقش بایسته خود را در مقابله با این بدعت ها و آثار زیانبار آن ایفا کنند.

بر همین اساس، کنگره جهانی «جریان های افراطی و تکفیری از دیدگاه علمای اسلام» در روزهای 29 محرم الحرام و اول صفر 1436 هجری قمری، برابر 2-3 آذر ماه 1393 و 23-24 نوامبر 2014، به دعوت دو تن از مراجع دینی گرانقدر حوزه علمیه قم و با حضور صدها تن از علما و متفکران، از بیش از 80 کشور جهان، در شهر قم برگزار شد تا ضمن افشا و محکوم کردن جریانات افراطی و تکفیری، مصوبات و نتایج کنگره را به شرح زیر اعلام نمایند:

ص: 40

1. اسلام دین رحمت، اخوت و دعوت به نیکی و احسان است و پیامبر اکرم! هدف بعثت را اتمام مکارم اخلاق اعلام داشته، راز گسترش اسلام و گرایش به رسول اکرم نیز طبق بیان قرآن کریم در عطف و مهربانی ایشان معرفی شده است: {فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ}. (1)

از این رو همه مسلمانان، به ویژه علما و فرهیختگان باید به تاسی از پیامبر اکرم! و ائمه اهل بیت علیهم السلام و رهبران و علمای مذاهب، برخورد همراه با صلح و مودت، نه تنها با مسلمان که حتی با پیروان ادیان دیگر را سرلوحه کار خود قرار دهند و با هر تلاشی برای ارائه چهره ای خشن از دین مبین مقابله کنند.

2. دین مبین اسلام، در برابر اندیشه های مخالف، اصول سه گانه حکمت، پند نیکو و جدال احسن را مقرر فرموده است: {ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ}. (2) از

ص: 41

1- . آل عمران/159.

2- . نحل/125.

این رو هرگونه اهانت به مقدسات و رموز مذاهب اسلامی و ادیان دیگر، از آداب و رویه اسلامی به دور است و مسلمانان باید از آن خودداری ورزند و با پیروان سایر ادیان تا زمانی که به پیکار با دین و اسلام و مسلمین اقدام نکرده اند، با مدارا و گفتگو برخورد کنند: {قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا} 3.

3. براساس تعالیم حیات بخش اسلام، هر انسانی که شهادتین را بر زبان جاری کند، در دین اسلام وارد شده و خون، مال، ناموس و آبرویش باید محترم شمرده شود و نمی توان هیچ کس را که اظهار اسلام می کند، خارج از اسلام و ایمان دانست، چنان که قرآن کریم می فرماید: {وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ أَلْفَىٰ إِلَيْكُمُ السَّلَامَ لَسْتَ مُؤْمِنًا} (1).

4. از آنجا که کفر در اندیشه اسلامی به انکار یکی از اصول ایمان به خدا، پیامبر او و آخرت یا انکار ایمان اجمالی به تمام آنچه خداوند نازل فرموده است، گفته می شود، لذا برخی

ص: 42

اندیشه های انحرافی که به بهانه های واهی و به دلیل بعضی باورها یا مراسم دینی که مورد قبول اکثریت علمای اسلام است، سایر مسلمانان را تکفیر می کنند، محکوم و مردود است و از آنجا که این اندیشه های انحرافی زمینه تفرقه مسلمین، نفوذ دشمنان و خدای ناکرده تسلط اراده آنان بر جوامع اسلامی را فراهم می کند، باید به عنوان اندیشه های ضد اسلامی افشا و با آنها مقابله شود و به ویژه بر علما و مراجع دینی است که با صدور فتوای قاطع خود گامی مهم در مبارزه با تکفیر بردارند.

5. رواج تکفیر در جامعه، فتنه ای است که نزد قاطبه مسلمانان منفور بوده است. لذا به تاسی از فرموده پیامبر اکرم| که «یمرقون من الدین كما یمرق السهم من الرمیة» و با پیروی از سنت مسلمین در مبارزه با اندیشه های تکفیری از دوره خوارج در قرن اول، تا رواج مجدد این اندیشه ها در قرن دوازدهم و تا عصر حاضر که شاهد جنایات گسترده گروه های تکفیری در جهان اسلام هستیم، مسلمانان باید چون گذشته به مخالفت با تکفیر اهل قبله همت نمایند و آتش فتنه

جدید را خاموش کنند تا آثار زیانبار آن، مقدسات و مصالح امت اسلامی را به نابودی نکشانند.

6. با توجه به حرمت خون، مال، عرض و آبروی اهل قبله، تعرض به آنها و قتل مسلمانان، گناهی نا بخشودنی و مستوجب غضب و لعن و عذاب الهی است: {وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فِجْرَآؤُهُ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا}. (1)

لذا هر اقدام عملی براساس اندیشه های تکفیری، از جمله عملیات انتحاری، انفجار، ترور، قتل و کشتار و هرگونه اذیت و آزار اهل قبله، اباحه اموال و نوامیس آنان، ایراد خسارت های مالی، تخریب و هدم اماکن و آثار اسلامی، حرام شرعی و نمایش تصاویر این عملیات جنایتکارانه موجب وهن دین مبین و ارائه تصویری غیر واقعی و خشن از اسلام و خود حرامی مضاعف است و بر همه مسلمانان، مقابله با این پدیده شوم، از راه روشنگری و خشکاندن ریشه های فکری تکفیر - که متأسفانه در بعضی کشورها حتی به

ص: 44

کتاب های درسی مدارس راه یافته است - قطع فوری حمایت های مالی، نظامی و سیاسی از گروه های افراطی و به ویژه توقف اعزام مزدوران برای نبرد علیه ملت های منطقه، تقویت ارتباط، گفتگو و همکاری میان کشورهای اسلامی و نیز رصد مستمر تحولات و نقاط ضعف و قوت و تهدیدات، چالش ها و فرصت های فراروی امت اسلامی، واجب و ضروری است.

7. ضمن محکوم کردن جنایات گروه های تکفیری در کشورهای منطقه، به ویژه عراق و سوریه و ابراز نگرانی از احتمال گسترش آن در صورت عدم مقابله، که موجب به فراموشی سپردن دفاع از قبله نخست مسلمانان و سرزمین غصب شده فلسطین شده است، از قیام حق طلبانه مردم فلسطین برای نجات قدس عزیز از چنگال رژیم غاصب صهیونیستی که از مصادیق بارز دفاع مشروع و از واجبات شرعی برای پایان بخشیدن به اشغال بخشی از دارالاسلام است، حمایت کرده، پشتیبانی همه آحاد امت اسلامی از آزادی همه سرزمین فلسطین را یک فریضه دینی می دانیم.

ص: 45

8. از آنجا که علاوه بر توطئه دشمن در ایجاد تفرقه بین مسلمین و تکفیر آنها، جهل و ناآشنایی با تعالیم اسلام نیز از علل گرایش بعضی افراد به اندیشه های انحرافی و گروه های تکفیری است، رسالت علمای دین اقتضا می کند که تمام توان خود را برای آگاه ساختن جوانان مسلمان فریب خورده بسیج کنند، خطر جریان های تکفیری و افراطی را به عامه مسلمانان گوشزد نمایند و ریشه های فکری آنها را با دلیل و منطق بخشکانند.

9. از آنجا که دشمنان اسلام از جریان های افراطی و تکفیری به عنوان عاملی برای ایجاد و پیشبرد پروژه های اسلام هراسی و جلوگیری از رشد و گسترش اسلام در جهان استفاده می کنند، علمای حاضر در کنگره با صراحت اعلام می دارند که جریانات تکفیری و افراطی هیچ ارتباطی با آیین حیات بخش اسلام ندارند. لذا باید توانمندی ها و روحیه انقلابی کفرستیزی و استعمارستیزی جوانان غیور مسلمان را تقویت و از انحراف آنها به سوی برادرکشی و مسلمان ستیزی جلوگیری کرد تا راه بر تحقق اهداف دشمنان در کشور های اسلامی بسته شود.

10. با تأکید مجدد بر این که وحدت اسلامی رمز موفقیت امت در تحقق آرمان های اسلام، باز آفرینی تمدن نوین اسلامی و نشر فرهنگ حیات بخش اسلام در سطح جهان است، همه مسلمانان باید با توطئه های دشمنان اسلام در ایجاد تفرقه و گسترش عداوت میان مسلمین مقابله کرده، اجازه ندهند که دشمنان با استفاده از جریان های افراطی و تکفیری، در مخدوش کردن چهره اسلام و ارائه تصویری خشن و غیر انسانی از سیمای رحمانی این دین مبین، به اهداف شوم خود برسند.

11. با توجه به ضرورت معرفی اصول و تعالیم اسلام و خودداری از ترویج اختلافات بین مذاهب که باید در چارچوب مباحثات علمی اسلام شناسان منحصر بماند و نیز به کارگیری همه ابزارها برای آگاهی بخشی جوامع اسلامی، به همه اصحاب قلم و رسانه، شبکه های رادیویی و تلویزیونی، رسانه های مکتوب و فعالان فضای مجازی توصیه می شود که با هرگونه سوء استفاده از عنوان مذاهب مختلف و اهانت به یکدیگر مقابله کنند و هر اقدام مخالف وحدت و تقریب را تحریم و افشا کرده، دفاع از مقدسات و مصالح

امت اسلامی را در برابر دشمنان قسم خورده اسلام، از جمله آمریکا و رژیم صهیونیستی و جبهه همت خود قرار دهند.

12. با توجه به نقش علمای جهان اسلام در هدایت جوامع اسلامی و ضرورت یافتن راه حل های مناسب و مشروع جهت برون رفت از مشکلات کنونی، پیشنهاد می شود «مجمع جهانی علمای اسلام» برای دستیابی به دیدگاه های مشترک، رفع سوء تفاهم و پرهیز از دامن زدن به مسائل اختلافی تشکیل شود تا علاوه بر تقویت هم گرایی میان علمای اسلام، زمینه برای مقابله با چالش های پیش روی امت اسلامی و جهان بشریت فراهم شود.

ایجاد دبیرخانه دائمی مبارزه با جریانات افراطی و تکفیری و تشکیل و اعزام گروه های حسن نیت و میانجی گری میان طرف های متخاصم در جهان اسلام، زیر نظر این مجمع جهانی از دیگر اقدامات ضروری است که باید نسبت به انجام آن همت و اقدام کرد.

و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین

قم المقدسة

اول صفر 1436

ص: 48

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می دانند و کسانی که نمی دانند یکسانند؟

سوره زمر / 9

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک 129/34 - طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: 03134490125

دفتر تهران: 021 - 88318722

بازرگانی و فروش: 09132000109

امور کاربران: 09132000109

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

